

Naročnina za Ljubljansko pokrajino: letno 100 lir (za inozemstvo 110 lir), za 1/2 leta 50 lir, za 1/4 leta 25 lir, mesečno 9 lir. Tedenska izdaja letno 50 lir. Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25.52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak torek in petek

Ljubljana, torek 21. decembra 1943

Preis - cena L 0'80

Božično obdarovanje trpečih rojakov

Težka nesreča je zadela našo domovino. Razdejane vasi, požgani domovi ne nudijo več varstva slovenskim družinam.

Preplašene in obupane matere in otroci se dan za dnem zatekajo v varno Ljubljano, ki ji, hvala Bogu, še ni bilo dano okusiti gorja, ki ga povzroča bratomorno komunistično divjanje.

Premnoge matere, žene in otroci leže izčrpani in bolni v ljubljanskih bolnišnicah.

Možje, sinovi in bratje, ki so skušali očuvati svojo domačijo pred razdejanjem in so vztrajali v svoji rodni hiši, leže sedaj ranjeni v Ljubljani, kot žrtve svoje zvestobe do rodne grude in svoje velike ljubezni do slovenske domovine.

Bliža se Božič, ki ga bo večina Ljubljancov praznovala v krogu svojih domačih, medtem ko bodo bedni begunci obhajali sveti večer osamljeni in zapuščeni med golimi stenami bolniške sobe.

Naša dolžnost je, da svojim nesrečnim rojakom bratsko lajšamo gorje in s tem v njih oživimo občutek pripadnosti k veliki slovenski družini, v kateri je socialna solidarnost vseh stanov stvarna, ne pa prazna beseda.

Dokažimo svojo narodno zavednost in prispevajmo po svojih močeh za skromno božično darilo svojim rojakom v nesreči.

Šef pokrajinske uprave:
prezident div. gen. Leon Rupnik

V skladu z gornjim pozivom Prezidenta generala Rupnika se je osnoval poseben odbor za božično obdarovanje ranjenih domobrancev in civilnih žrtev komunizma.

Prosimo vse trgovce in podjetnike, ki so prejeli okrožnico in prošnjo tega odbora, naj se drže navodil ter pripravijo darovane predmete, da bo mogoče izvesti pobiranje čim hitreje ter da ne bo nepotrebnih zamud, zlasti ker morajo pooblaščenec izdajati potrdila o prevzemu blaga.

Gg. trgovce in podjetnike, ki morda niso prejeli okrožnice, prosi odbor, da sami pošljejo darove na naslov: Odbor za božično obdarovanje ranjenih domobrancev in civilnih žrtev komunizma, Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/II.

Pričakujemo, da bodo gg. trgovci in podjetniki tudi ob tej priliki dokazali svojo socialno in narodno zavednost.

Odbor

Kaj zasluži sovjetski delavec?

Glavni pooblaščenec za nastavitve delavcev v Nemčiji, ki mora skrbeti tudi za stabilne mezde, da ostane kupna moč delavca neoslabljena, je tudi podrobno proučil stanje mezd v sovjetskem paradizu. Pri tem pa se je poslužil, kakor ugotavlja »Kärntner Zeitung«, podatkov ne iz nemških virov, temveč podatkov voditelja angleške strokovne zveze sira Walterja Citrina, ki velja kot eden najhujših hujskačev proti nemškimi delavcem. Sir Walter Citrine je objavil v »Daily Herald« svoje osebne vtise s potovanja v Sovjetski Rusiji. Ker je znano njegovo sovraštvo do Nemčije, je le nerad

podal tako zelo negativne podatke o sovjetskih delovnih pogojih. Verjetno je zato, da je dejansko stanje še bolj neugodno, kakor pa ga je opisal sir Walter Citrine.

Če se primerjajo podatki Citrina o mezdah v Sovjetski Rusiji z mezdami v Nemčiji, se dobi naslednja slika:

V letalski industriji, kjer se gotovo plačujejo najvišje mezde, zasluži sovjetski delavec pri 11urnem delu po kakovosti dela na uro 1,45 do 3,60 rublja, pri čemer je nakupna sila rublja enaka onj 10 fenigov. V drugih industrijah znašajo mezde od 1,10 do 3,10 rublja. Da si more kdo bolj nazorno

predstavljati te mezde, treba navesti še naslednje:

Za nakup zimske suknje mora preprosti delavec v sovjetski letalski industriji delati 900 ur, nemški delavec pa za nakup enakega plašča le 83 ur. Kvalificirani sovjetski delavec mora za nabavo istega plašča delati 360 ur, nemški kvalificirani delavec pa le 56 ur. Isto velja tudi za nakup vseh drugih predmetov.

Kupna sila rublja se po današnjih cenah ne more šteti više ko 10 fenigov. Dejansko torej zasluži sovjetski delavec le 11 do 36 fenigov na uro. Kakor je ugotovil

sir Citrine morejo sovjetski delavci pri 66urnem tedenskem delu zaslužiti komaj toliko, kolikor potrebujejo za stanovanje in hrano. Za nabavo drugih stvari preostaja premalo denarja. Znano pa je, da pošiljajo tudi inozemski delavci iz Nemčije denar domov, kar pač najlepše dokazuje, kako dobro je poskrbljeno za delavce v Nemčiji.

Zasluzek delavca je glavno merilo za socialno stanje vsake države. Iz angleških virov posneti podatki o mezdah sovjetskega in nemškega delavca govore pač tako jasno, da ni potreben noben nadaljnji komentar.

Mednarodna ureditev lesnega gospodarstva

Ob koncu prejšnjega meseca je bila v Bukarešti lesna konferenca, katere so se v okviru v januarju 1943 ustanovljene evropske lesne komisije udeležili zastopniki Nemčije, Romunije, Belgije, Danske, Finske, Hrvaške, Slovaške in Madžarske. O tej konferenci poroča »N. Wiener Tagblatt« med drugim naslednje:

Glavni namen konference je bila sestava velikopoteznega načrta za lesno oskrbo, ki naj bi zajel vse dežele in proučil vse možnosti smiselne uporabe lesnih presežkov v posameznih deželah. V prvi vrsti je šlo zato, da se zagradi dragocena surovina les, ki tvori danes poleg železa in premoga najvažnejšo podlago za proizvodnjo, s stališča evropskega veleprostorinskega gospodarstva bilančno ter da se nato sestavi kontinentalni lesni velenarč. To je tem bolj potrebno, ker je uporaba lesa zlasti za kemične namene tako zelo narasla, da se mora zagotoviti načrtno izkoriščanje gozdov.

Ker se konferenca iz tehničnih razlogov ni mogla sestati v Helsinkih, se je šla v Bukarešti, kar se je izkazalo kot zelo dobro, ker je Romunija važna lesna dežela ter je ustvarila s svojimi lesnimi strokovnjaki ugodno ozračje za zborovanje, romunski pristojni gospodarski uradi pa so poleg tega pokazali veliko pripravljenost za kontinentalno sodelovanje. Romunija sama je ena na lesu najbogatijših evropskih dežel ter ima velike presežke zlasti plemenitega lesa. Referati posameznih zastopnikov so omogočili sestavo bilanc za posamezne dežele, ki so služile kot podlaga za nameravani lesni oskrbovalni načrt. Ta naj bi se sestavljal iz ločenega za sečnjo, lesni izvoz, lesno prodajo in lesno uporabo s čim večjim upoštevanjem raznih lesnih vrst za vsako lesno gospodarsko leto posebej. Pogoj za uresničenje tega načrta pa je, da se poenostavijo in razjasnijo strokovni pojmi, kar se je na konferenci v Bukarešti tudi skoraj v celoti doseglo.

Udeležba vseh včlanjenih držav pri reševanju organizacijskih, upravnih in praktičnih vprašanj glede evropske lesne bilance ter s tem zvezanih problemov je bila zagotovljena z imenovanjem posebnih delovnih skupinskih vodij, katerim so bile poverjene posebne naloge. Istočasno se je uredilo tudi najbolj smiselno gospodarstvo z lesom v letošnjem letu ter zaslužiti pri tem finski delež posebno priznanje. Prizadevanje po bistvenem dvigu lesne proizvodnje se je

pokazalo zlasti v sklepu, da se enotno vodi pouk obratnih vodij, nameščencev in delavcev ter da se skupno izobrazijo naraščaj v gozdnem in lesnem gospodarstvu vseh včlanjenih držav. Za izučetev tega naraščaja bo Nemčija že to spomlad dala na razpolago potrebna laborišča za izšolanje. Veliko pozornost je posvetila konferenca tudi komplieiranemu vprašanju transportnih stroškov.

Rešitev teh vprašanj, ki so zaradi zemljepisnih in prometno-političnih razmer na Jugovzhodu posebno težavna, se je poverila skupini romunskih strokovnjakov. Nazadnje so se obravnavala tudi vprašanja o čim bolj varčnem in smiselnem uporabljanju surovega in predelanega lesa ter se je pri tem zlasti upoštevala medsebojna

pomoč, ki bi si jo mogle nuditi posamezne včlanjene države.

V celoti se mora priznati, da bo zasedanje evropske lesne komisije v Bukarešti imelo velik vpliv na bodočo lesno oskrbo kontinentalnega gospodarskega prostora, ker se je namreč posrečilo dosežaj v ozkem okviru in državno egocentrično vodena posamezna deželna gospodarstva združiti v sodelovanje. Tako se bo dosegla urejena izmenjava lesnih presežkov v največjem sodelovanju vseh dežel in po dobro preiščljenih načrtih. Načelo potrebnega kritja na lesu za vsako deželo bo imelo pri tem odločilno vlogo.

Komisije so se udeležili vodilni nemški lesni strokovnjaki, kar daje še posebno jamstvo za uspeh konference v Bukarešti.

Novi slovaški državni proračun

Slovaški parlament je odobril novi državni proračun, ki predvideva 3.18 milijarde Ks dohodka in 3.78 milijarde Ks izdatkov, torej primanjkljaj v višini 657.2 milijona Ks. Investicijski proračun predvideva 1.21 milijarde Ks izdatkov. Osnovno načelo pri sestavi novega proračuna je bilo, kakor je izjavil v svojem ekspoziciji finančni minister Pružinski, skrajno varčevanje ter prilagoditev za vojne potrebe. Načelo skrajnega varčevanja je zlasti uveljavljeno pri investicijah ter se bodo nadaljevala samo najbolj nujna dela. Od izdatkov je določenih: za pisarno državnega predsednika 4.2, za parlament 5.9, za ministrski svet 29.5, za zunanje ministrstvo 36.8, za vojno ministrstvo 639.3, za notranje ministrstvo 900, za pravosodno ministrstvo 82.8, za najvišje upravno sodišče 2.2, za prosvetno ministrstvo 565.24, za gospodarsko ministrstvo 217.2 in za prometno ministrstvo 180.3 milijona Ks.

Državni dolg je v letošnjem proračunskem letu narastel za 781.9 milijona na 5.27 milijarde Ks. Poleg tega zapadejo v prihodnjem letu še slovaški zakladni boni prve emisije v skupni nominalni vrednosti 700 milijonov Ks. Z razpisom 4 in pol odstotnega tretjega slovaškega državnega posojila je sprejemljivost slovaškega kapitalnega trga že izčrpana.

Finansiranje plačilnega prometa z inozemstvom je povzročilo močno napetost na denarnem trgu. Od 1. junija 1943 ima državna uprava

nalogo najti sredstva za likvidacijo nemško-slovaškega plačilnega prometa. Poleg tega je dobil finančni minister dvakrat pooblastilo nakupiti nemška dobroimetja Narodne banke in jih uporabiti za investicijski uvoz.

O splošnem gospodarskem položaju je dejal finančni minister, da gospodarstvo zlasti trpi zaradi pomanjkanja kvalificiranih delovnih sil in umetnih gnojil. Dočim se je pridelalo žita letos enako veliko ko lani, je bil donos okopav in krmil manjši. Industrija občuti znatno pomanjkanje surovin. Hranilne vloge še nadalje naraščajo, koncentracija v denarništvu pa je praktično končana. Državni izdatki se bodo tudi v l. 1944. načeloma krili iz tekočih dohodkov. Ker bodo davčni dohodki in tudi drugi državni dohodki znatno večji kakor pa so predvideni, se bo mogoč tudi del investicij kriti s tekočimi dohodki.

Zlasti se bodo zvišali prometni in luksuzni davek ter drugi davki in pristojbine. V sedanjem proračunskem letu so znašali tekoči državni dohodki 2.6 milijarde Ks,

dočim so bili proračunani na samo 1.44 milijarde Ks. Niso pa obseženi v proračunu izredni izdatki za vojno gospodarstvo in izdatki za finansiranje nemško-slovaškega plačilnega prometa.

Izplačilo božičnice trgovskim nameščencem

Delodajalci se opozarjajo na člen 3 kolektivne pogodbe, po kateri se 15. decembra izplača trgovskim nameščencem božičnica v iznosu polmesečne plače.

Osebuju, za katero ne veljajo določbe § 324 obrtnega zakona, se izplača šestdnevna mezda.

Rudno bogastvo Makedonije

Bolgarski inšpektor za rudarstvo je pred zastopniki tiska naglasil, da prihaja rudno bogastvo pridobljenih makedonskih pokrajin šele zdaj do pravega pomena in veljave. Mnogi rudniki so bili dolga leta zapuščeni, bogata ležišča dragocenih rud sploh niso bila nikdar izkoriščana, zdaj pa je rudarstvo za makedonsko prebivalstvo eden od glavnih virov zaslužka.

Na prvem mestu so ležišča kromove rude, ki so med največjimi v Evropi. Proizvodnja kroma se je pod bolgarsko upravo močno zvišala. Izkoriščanje ležišč svineca in cinka, ki je bilo ustavljeno po balkanski vojni l. 1912./13., se je z uspehom obnovilo.

Posebnost makedonskega rudarstva so ležišča molibdena. Eno takih ležišč je v vsej Evropi po svoji izdatnosti na prvem, pri svetovni proizvodnji molibdena pa na četrtem mestu. Velikega pomena so tudi antimonove in arzenove rude. Večji del rudarskih podjetij v makedonskih pokrajinah je v državni, manjši pa v zasebni posesti.

Cestne železnice danes in jutri

Pod tem naslovom je bil objavljen v gospodarski rubriki D. A. Z. zanimiv članek o važnosti cestnih železnic v vojni dobi. Leta 1938: se je poslužilo cestnih železnic v Nemčiji 3661 milijonov oseb. To impozantno število se je leta 1942. dvignilo na 7723 milijonov, pri čemer pa se število prevoženih kilometrov ni prav nič zvišalo. Pri prirastku potnikov za 15.9% se je celo znižalo za 0.4%. Delo cestne železnice kot prevoznega sredstva za množice je v vojni dobi splošno priznano in cenjeno in nič več se ne govori, da bi bilo treba cestno železnico zamenjati z modernjšimi prometnimi sredstvi. V dolgi dobi njenega obstoja so res šli mimo cestne železnice že razni prometno-tehnični napredki, njene storitve zdaj v vojni dobi pa ji tudi za bodočnost dajejo prednost pred drugimi transportnimi sredstvi. V manjših mestih bi morda kazalo uvesti omnibuse, za večja mesta, ki imajo razsežno periferijo, pa naj ostanejo cestne železnice, katerih hitrost naj bi se zvišala na 20 do 30 km na uro.

NAJVREDNEJŠE IN NAJTRAJNEJŠE

BOŽIČNO DARILO

DOBITE NA VELIKI BOŽIČNI RAZSTAVI

V OBERSNELOVI GALERIJ

GOSPOSVETSKA 3

Delavec kot svetovalec podjetnika

Mnoga nemška industrijska podjetja razpisujejo nagrade za nasvete, po katerih naj bi se obratovanje izboljšalo in pospešilo. Več ko 70% takih nasvetov pride iz delavskih vrst. Lani je bilo v nemški industriji sprejetih in nagrajenih okrog 180.000 nasvetov, ki so imeli tak učinek, da se je pri delovnem času prihranilo okrog 40 milijonov ur in da se je lahko 20.000 delavcev zaposlilo v drugih gospodarskih panogah. Delavski naraščaj pa ima tako zvana poklicna tekmovalnost, ki služijo predvsem samoizobrazbi. L. 1939. se je udeležilo teh tekmovalanj 2,5 milijona vajencev in mladih delavcev, v tekmi za leto 1943-44. pa številno tekmovalcev tudi ne bo manjšalo. Nagrade za dobre obratne nasvete so znašale nekaj do 10 do 50 mark, zdaj pa dosega že 500 mark.

Nemški plinski generatorji za Bolgarijo

Da bi se prihranilo čim več tekega goriva, je bolgarska direkcija za vojno gospodarstvo uvedla akcijo za opremo motornih vozil s plinskimi generatorji. Še letos bodo s plinskimi generatorji opremlili 600 traktorjev v kmetijstvu. Generatorji so bili naročeni v Nemčiji, kamor je zdaj odpovala nabavna komisija, ki jo je določilo bolgarsko ravnateljstvo za civilno mobilizacijo.

Pšenično posojilo na Madžarskem

Napovedana je emisija novega notranjega posojila v znesku 200 milijonov pengő, ki se bo pri 25-letni amortizacijski dobi obrestovalo s 3%. Obveznice se bodo glasile na pšenico, pri čemer bo za glavnico in plačilo obresti veljala vsakokratna cena pšenice, ki znaša zdaj 40 pengő za metriski stot. Po tej ceni bi posojilo ustrezalo količini 5 milijonov metriskih stotov pšenice.

Pridelovanje bombaža v Grčiji

Leta 1941. je pridelala Grčija blizu 17.000 ton bombaža, ker se je že nekaj let posvečala tej važni industrijski surovini velika pozornost. Od leta 1935. do leta 1941. so se nasadi bombaža povečali od 45.000 na 79.000 ha. Povprečna domača letna potrošnja bombaža pred vojno je bila okrog 15.000 ton. Med vojno se je pridelan bombaž močno skrčil in ker so bila zemljišča bolj in bolj uporabljena za pridelovanje žita, so bombažni nasadi lani obsegali samo še okrog 9000 ha. Ker se je položaj prehrane letos izboljšal, so se bombažni nasadi letos spet razširili in pridelan je dal 8000 ton, kar krije polovico domače potrošnje. Nemška trgovinska zbornica v Grčiji meni, da bi se dalo bombažne nasade v Grčiji razširiti v nekaj letih na 160.000 ha. Kadar bo to doseženo, bo mogla Grčija polovico svojega bombažnega pridelka izvažati v inozemstvo.

Razstava iznajdb na Madžarskem

Zveza madžarskih izumiteljev je sklenila pripraviti razstavo, na katerih bo javnost v modelih in slikah spoznala madžarske izume in iznajdbe. Take razstave bodo prirejane vsako leto ter bo z njimi združena tudi akcija za izvedbo in nakup raznih iznajdb.

Zakon o patentih, ki je na Madžarskem v veljavi, je še iz l. 1895. ter že davno ne ustreza napredkom tehnike. Pripravljeni so načrti novega zakona o patentih, ki bo izume pravilno vrednotil, izumiteljem pa nudil zaščito. Pri osnutku novega zakona o patentih je sodelovala organizacija izumiteljev.

Mednarodni lesni trg

O položaju na mednarodnem lesnem trgu poroča »N. Wiener Tagblatt« naslednje: V prostoru okoli Vzhodnega morja se bliža letnemu času primerno nakladanje lesa na ladje svojemu koncu, dočim postajajo sečnje tem bolj intenzivne. Nemčija je danes najbolj gotov in največji odjemalec lesa. Lesni izvoz je bil letos iz Švedske po količini manjši kakor v l. 1942. Večji kontingenti niso več na razpolago. Tudi Finska je zaradi vladajočih razmer ovirana v lesni proizvodnji in lesnem izvozu. Upa pa, da bo mogla skleniti v kompenzacijskem prometu več zaključkov. V jugovzhodnem prostoru se polagoma uveljavlja nova ureditev v gozdnem in lesnem gospodarstvu po nemškem vzorec. Na Slovaškem so lesni obratji brez izjeme dobro zaposleni. Kot odjemalec je Nemčija na čelu. Na lesni izvoz

na Madžarsko se more trenutno računati le v omejenem obsegu. Madžarski janski les se je izvozil v Švico. Romunski lesni trg ima sedaj nekoliko več ponudbo prej. Nemčija je mogla svoje vodilno mesto v evropski lesni kupčiji še bolj utrditi. Nemška potreba na lesu je še nadalje velika. Zadoljiti se more le z dodatnimi nakupi. Kakor vedno ob koncu leta obvlada kupčija okrogli les, dočim je stopila kupčija z rezanim lesom v ozadje. Švicarsko lesno gospodarstvo je nepregledno. V sečnji okroglega lesa ni nastopila nikakršna sprememba. Francija, Nizozemska in Belgija skušajo nadomestiti manjkajoči inozemski les z lesom iz lastnih gozdov. Povpraševanje po lesu je v teh deželah zelo veliko in cene se dvigajo. Francija in Belgija prodasta tu pa tam manjše količine listnatega lesa v Nemčijo.

Razkroj diamantnega monopola

V USA niso zadovoljni z metodami angleške družbe Diamond Trading Co., ki iz Londona dirigira svetovno tržišče diamantov. »Das Reich« trgaša, da je to nezadovoljstvo izraz tekmovalske vneme in zavisti. Ameriška vojna industrija dobiva od diamantnega monopola od leta do leta večje zaloge tako zvanega industrijskega diamanta. Te dobave so bile naslednje: leta 1938. okrog 1,4, naslednje leto 3,6, potem 3,8, leta 1941. že 4,1, lani pa 4,4 milijone karatov (karat = 1/5 grama). Letos so dobave še večje in dogovorjeno je, da se bodo stopnjevale do konca vojne. Dogovorjene so bile tudi predvojne cene, a na račun vojne in teh pogodb bi rada Severna Amerika dobila toliko diamantov, da bi po vojni lahko sama prevzela diamantni monopol. V Angliji vidijo to nakano in nevarnost in londonska diamantna družba, ki je v interesu oborožitve obeh držav pristala na predvojne cene za industrijske diamante, ne mara na ta način izgubiti dobička od zvišanih cen za svoje diamante v draguljarstvu, ko je bilo vendar tudi dogovorjeno, da ima v pogledu cen svoje produkcije v to svrhu popolnoma proste roke.

Od draguljarskih ali luksuznih diamantov ima monopolska družba velike dobičke, čeprav se je proizvodnja industrijskih diamantov močno zvišala. Pred vojno je prišlo od celotne proizvodnje za industrijske diamante 20 odstotkov, leta 1942. pa že 40 odstotkov. Vrednost celotne proizvodnje, ki je v desetih predvojnih letih padla od 16 na 4,5 milijona funtov, pa se je med vojno zvišala na 6 milijonov leta 1940., na 7,5 milijona leta 1941., lani na 10,5 milijona ter bo letos baje dosegla 18 do 19 milijonov funtov. Tečaj delnic diamantnih družb so na londonski borzi desetkrat višji, kakor so bili leta 1938., in ker je povpraševanje po luksuznih diamantih vedno večje, je družba »De Beer's Consolidated Mines Co.« razširila vse svoje obrate za proizvodnjo teh diamantov.

Večji del luksuznih diamantov gre v Severno Ameriko, kjer plačujejo bogatini za nje desetkrat višje cene kakor v predvojnih letih. Eni smatrajo nakup diamantov za najboljše naložbo denarja, drugi pa so od pohlepa po draguljih tako prevzeti, da ne mislijo na to, kako previsokim cenam prej ko prej sledi padeč cen, in tudi zmanjšanje vrednosti. Tega se seveda zavedajo stare angleške diamantne družbe in vse ameriške zahteve po odpravi monopola v trgovini z diamanti naletijo na angleške odgovore, ki kažejo, da se bo diamantni monopol krčevito

branil, pa če bi bilo to tudi v škodo vojne industrije.

Angleški diamantni monopol je že star in z njim v zvezi so zanimivi zgodovinski dogodki. Na transvalskem ozemlju, tik ob meji nekdanje svobodne države Oranije, ki so jo Angleži zasedli leta 1848., so Burji leta 1867. našli prvi bleščoč kamenček — diamant. Leta 1871. so vključili Transvaal z vsemi diamantnimi polji vred v Oranijo. Burji so dobili za to 90.000 funtov šterlingov, kar ni bilo mnogo, če pomislimo, da so dve leti kasneje našli tam 83 karatni diamant, imenovan »Južnoafriška zvezda«, ki je bil prodan za 25.000 funtov šterlingov. Tam, kjer so našli to »zvezdo«, so nastala kimberlejska diamantna podjetja, pri katerih se je udeleževal z drugimi iskaleci diamantov Cecil Rhodes, ki je leta 1883. postal predsednik družbe »De Beer's Consolidated Mines Company« (Beerova družba združenih najdišč), ki nadzoruje ves svetovni diamantni trg že od svoje ustanovitve. Pozneje je Rhodes ustanovil družbo »British South Africa Company«, ki si je postavila za cilj, da priključi k angleški kolonialni družbi ozemlje Zgornjega Zambežija. To nalogo je družba izvršila in Anglija je dobila današnji Rodezijo, deželo Cecila Rhodesa. Ko je izbruhnila burska vojna, je bil Rhodes ministrijski predsednik Kapske kolonije ter kralj zlata in diamantov. Po njegovem načrtu je bila ustanovljena Južnoafriška unija.

Pridobivanje vitamina iz šipka

V Bolgariji raste mnogo šipka (divjih vrtnic) in strokovnjaki so že pred leti ugotovili, da bi se dal iz sadu tega grmičja pridobivati vitamin C. Zbiranje in sušenje šipka je bilo prvič odrejeno že l. 1940., zdaj pa nameravajo šipek kultivirati tudi na nekaterih gorskih planotah, da bi se pridobilo na leto do 10 milijonov kg šipkovega sadu. Letos so ga pridobili nad 3 milijone kg in določena je bila odkupna cena 10 levov za kilogram.

Oddaja pridelka konoplje v Banatu

Srbski Banat prideluje precej konoplje, s katero so pridelovalci doslej po svoje gospodarili. Nedavno pa je srbska vlada odredila, da se mora ves pridelan konoplje takoj izročiti tovarnam in tvrdkam, ki so za to pooblaščen. Izjeme veljajo z dovoljenjem gospodarskega pooblaščenca le za one pridelovalce, ki imajo sami obrate za predelavo konoplje!

Denarnišтво in zavarovalstvo

Berlinske banke med bombardiranjem

Revija »Bankwirtschaft« opisuje, kako so berlinski denarni zavodi kot živčni vzglav modernega gospodarstva dobro prestali pogoste sovražne letalske napade. Banke so si hitro in iniciativno pomagale, uredile so si pomožne urade v nepoškodovanih podružnicah, v stanovanjih in varnih kletih. Delo je bilo takoj obnovljeno in v plačilnem prometu ni bilo zastojev. Kjer so manjkale podlage o slanju tekočih računov, so banke postopale velikopotezno ter dajale klientom na razpolago čeke na državno banko. Dobro je služilo tudi to, da so si velebanke razdelile svoj aparat po vsej državi ter ga tako decentralizirale. Kreditne oddelke so banke iz svojih središč premestile na varno, da v poslovanju ni bilo zastoja, in se je borzni promet hitro obnovil, ker so vrednostni papirji ostali nepoškodovani v varnih bančnih tresorjih.

Jubilej ljudskih bank

Centralna blagajna severno-zapadnih nemških ljudskih bank v Hannoveru je te dni obhajala svojo pedesetletnico. V nemškem kreditnem združenstvu je 12 centralnih blagajn in hannoverska je med najstarejšimi in največjimi. Od leta 1923. do 1943. se je število v njej vključenih ljudskih bank dvignilo od 91 na 171. Skupne vloge teh bank presegajo milijardo, denarni promet pa je narasel od 130 na 5200 milijonov.

Izkaz Slovaške narodne banke z dne 7. dec. navaja med drugim naslednje spremembe (v milijonih Kčs): devize in z zlatom kriti papirji 112,3 (-2,2), menice in čeki 572,5 (-52,6), krediti proti zalogi 510,1 (+42,9), gotovina 135,6 (+0,5), državni bankovski dolg 453, druga aktiva 2,496 (+48,3). Obtok bankovcev 3,336,1 (+19,6), druga pasiva 560,1 (+16,8).

Turška banka za zunanjo trgovino začne v šestih mesecih poslovati. Banka se bo bavila samo s finansiranjem uvoza in izvoza ter bo nadzirala zunanjo trgovino.

Opozorilo!

Opozorjamo p. n. konsumente, da je g. Sedlar Ivan, lastnik tovarne hranil »Slada«, Ljubljana-Moste stavil v promet škatle z napisom »Pravi Franekov dodatek kavi« po 1/2 kg, katere pa ne vsebujejo našega izdelka. Te škatle se razlikujejo od naših originalnih škatel samo po barvi mlinčeka na sprednji strani škatle. Na naših originalnih škatli je namreč mlinček temnomodre barve, torej iste temnomodre barve kot sta dva trakova in površina na kateri se nahaja ime »Franek« na sprednji strani škatle, dočim je na škatlah, ki jih je stavil v promet g. Sedlar Ivan, barva mlinčeka črna, a trakova in površina pa temnomodre barve.

Škatle Sedlarja Ivana sploh ne vsebujejo niti najmanjšega odstotka cikorije, temveč so napolnjene z neko drugo mešanico. Proti Sedlarju Ivanu smo radi gornjega uvedli sodni postopek.

FRANCK
INDUSTRIJA KAVOVINA D. D.,
prej
Hinka Franeka Sinovi d. d., Zagreb.

OKVIRJE izdeluje specialist **KLEIN**
Wolfova 4

SCHNEIDER & VEROVŠEK

Trgovina z železnino

LJUBLJANA

NA DROBNO

NA DEBELO

Obratni časopisi

V mnogih industrijskih obratih Nemčije izhajajo časopisi, ki ne spadajo v vrsto reklamnega tiska, temveč služijo izobrazbi delavstva in vzajemnosti med vodstvom in uslužbenstvom podjetja. Polagoma je do sedanje vojne nastalo okrog 500, zdaj pa je že 670 obratnih časopisov, ki imajo skupno naklado okrog 4 milijone izvodov. Citatelj je seveda dosti več in tudi naklada bi bila večja, če ne bi bilo v vojni dobi potrebno strogo varčevanje s papirjem. Obratji, ki sami nimajo papirja, dobivajo papir za svoje časopise od države. Obratno časopisje se je naglo udomachilo tudi v novih nemških pokrajinah. Tako je sedaj samo v alpskih in donavskih pokrajinah 70, v sudetskih 13, v alzaških in lotarinskih pa 20 obratnih časopisov. Nekateri obratji izdajajo tudi tiskana vojno-poštna pisma za delavstvo, ki je v vojaški službi.

Gospodarske vesti

Hrvatska je izdala za izboljšanje železniškega prometa že 2 milijardi kun. Sedaj izdeluje glavna direkcija za javna dela načrt, po katerem naj bi se razširilo železniško omrežje, izpopolnila jadranska pristanišča ter modernizirale ceste ob Jadranu.

Dodeljevanje bencina se na Madžarskem s 1. januarjem na novo uredi. Bencin se bo dodeljeval za štiri mesece. Za vsak osebni voz se dobi z ozirom na velikost voza po 10, 15 ali 20 litrov bencina na mesec.

Romunski kmetijski načrt za leto 1944. predvideva večjo gojitev oljnatih rastlin in zlasti sončnic, ki so se gojile v zadnjem letu na 40 tisoč hektarjih. S tekstilnimi rastlinami obdelana zemlja je bila leta 1939. velika 60.000 ha, l. 1943. 146.000 ha, spomladi l. 1944. pa naj bi bila še enkrat tako velika. Tudi s stročnicami posejana površina, ki je znašala v l. 1943. 450.000 ha, naj bi se prihodnje leto povečala.

Zaradi izredno dobre letine je romunsko gospodarsko ministristvo odredilo, da sme vsakdo od 1. decembra 1943 do 7. januarja 1944 nakupiti poljubne količine bele moke. Tudi podjetja lahko kupijo za svoje delavce belo moko v neomejeni količini.

Bolgarski ministrijski svet je podelil monopol na nakup in prodajo odpadkov volne, bombaža, konoplje, lanu, kovin, kavčuka in papirja Direkciji za žitno trgovino. Vsa industrijska in obrtna podjetja morajo do konca meseca vse odpadke prijaviti direkciji, razen če ne predelujejo same te odpadke. Tudi vse šole in vsi uradi morajo oddati direkciji vse odpadke, ki bi jih zbrali. Ceno odpadkom določi direkcija.

Španska proizvodnja feromangana se je v prvih osmih letošnjih mesecih v primeri z lanskimi zvišala od 5270 na 5430 ton. Izdani pa so bili ukrepi, da se ta proizvodnja še poveča. Nadalje nameravajo začeti izkoriščati ležišča mangrove rude v Cartageni. Po sedanjih računih bi mogla letna proizvodnja doseči 25.000 ton rude.

že v 24 urah barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgeva 3

Telefon št. 22-72.